

Nederlands Verbond voor Progressief Jodendom, Jaarverslag 2017

Inhoud

1. Inleiding	pag. 2
2. Bestuur	pag. 2
3. Arza	pag. 3
4. Bij Leven en Welzijn	pag. 3
5. CIDI	pag. 3
6. CIO	pag. 3
7. CJO	pag. 3
8. Jong LJG Netzer	pag. 4
9. Landelijke Dialoog Commissie	pag. 4
10. Levisson Instituut	pag. 5
11. Ojec	pag. 8
12. Sja'ar	pag. 8
13. Stichting Levend Joods Geloof	pag.10
14. Bijzondere gebeurtenissen	pag.10
15. Berichten uit de kehillot	pag.11

1. Inleiding

De progressief joodse gemeenschap in Nederland, bestaand uit 9 gemeenten: Amsterdam, Brabant, Den Haag, Flevoland, Gelderland, Noord Nederland, Rotterdam, Twente en Utrecht, is een moderne, krachtige gemeenschap. De samenwerking tussen rabbijnen, besturen en leden is intensief en het bestuur van het NVPJ houdt intensief contact met de 9 gemeenten.

Het NVPJ vertegenwoordigt de 9 gemeenten landelijk in diverse organisaties. Internationaal in de World Union for Progressive Judaism (WUPJ) en in de European Union for Progressive Judaism (EUPJ). Sedert april 2017 vertegenwoordigen Hannah Verhulst en Ron van der Wieken Nederland in de board van de EUPJ.

Naast de 9 gemeenten kent het NVPJ:

- a. vier eigen projectorganisaties: de Stichting Robert A. Levisson, de Stichting Sja'ar, de Stichting Levend Joods Geloof en de Landelijke Dialoogcommissie.
- b. twee gelieerde organisaties: ARZA en Jong LJG/Netzer.

Deze organisaties zijn vertegenwoordigd in het Hoofdbestuur.

2. Bestuur

In 2017 heeft zich de volgende bestuurswisseling voorgedaan:

Erik Friedeberg (penningmeester) heeft per september 2017 het bestuur verlaten en is opgevolgd door Yvonne Walvisch-Stokvis. Yvonne Walvisch-Stokvis heeft tevens per september 2017 het penningmeesterschap overgenomen van Erik Friedeberg.

Het Dagelijks Bestuur bestond in 2017 uit:

Ron van der Wieken: voorzitter

Erik Friedeberg: penningmeester (tot september 2017)

Yvonne Walvisch-Stokvis: penningmeester (vanaf september 2017)

Ellen Schrijver-Stokvis: secretaris

Frank Cohn, lid.

Hannah Verhulst: lid

Henri Heijmans, lid

Lena Herman-ten Cate, lid

Liane van Dantzig, lid

Rudi Querido, lid

Het Hoofd Bestuur bestond in 2017 uit:

De leden van het Dagelijks Bestuur, de rabbijnen Albert Ringer en Menno ten Brink.

De voorzitters van de kehillot: Anne vd Zwan (Friesland) tot april 2017, Bert Oude Engberink (Twente), Fred Salomon (Amsterdam), Leopold Hertzberger (Rotterdam), Lex vd Star (Noord-Nederland), Lonie Querido (Utrecht), Michael Mendel (Gelderland) tot maart 2017, Ohad Topper (Den Haag)

Brabant en Flevoland werden vertegenwoordigd door de secretarissen, resp. Hans Schippers en Harry Knot,

Ella Wijnschenk (St. Levisson), Ron van der Wieken (St. Levend Joods Geloof), Jurian den Hartog (Jong LJG/Netzer), Philip Menco (Sja'ar), Rosa van der Wieken (Arza) en Simon Cohen (Landelijke Dialoog Commissie).

Het Hoofd Bestuur heeft in 2017 4 maal vergaderd, het Dagelijks Bestuur 7 maal.

3. Arza

Geen bericht ontvangen

4. Bij Leven en Welzijn

Het NVPJ heeft zitting in de Raad van Toezicht van BLEW, het adviesorgaan ter bescherming van de Joodse gemeenschap in Nederland.

Voor meer informatie zie de website <https://blew.nl>

5. CIDI

Raad van Advies CIDI

Het Verbond is vertegenwoordigd in de raad van Advies van het CIDI. Dit orgaan is in 2011 in het leven geroepen als adviesorgaan voor het CIDI bestuur. Diverse organisaties uit 'Joods Nederland', onder meer het Verbond, die voorheen in het Algemeen Bestuur van het CIDI zitting hadden zijn hierin vertegenwoordigd.

Het CIDI ziet voor de raad van Advies vooral een functie als klankbordorgaan voor de directeur / directie en het bestuur heeft laten weten geen behoefte te hebben aan advisering door een Raad van Advies. Formeel komt dit er op neer dat de Statuten van het CIDI op dit punt dienen te worden aangepast.

6. CIO

Het NVPJ is vertegenwoordigd in het Interkerkelijk contact in Overheidszaken (CIO). Deze organisatie heeft contact met de overheid over zaken als o.a. onderwijs en financiële situatie van de kerkgenootschappen.

Het CIO komt vier keer per jaar samen in plenaire vergaderingen, te Utrecht. In 2017 werd het verbond bij drie bijeenkomsten vertegenwoordigd door ondergetekende. Regelmatig werd aansluitend aan de vergadering een expertmeeting georganiseerd. Dit over onderwerpen die in verband stonden met de ochtendsessies. Bijvoorbeeld de ANBI*, en het met de belastingdienst en de kerken gesloten (hernieuwde) samenwerkingsconvenant. Ook de in mei 2018 op handen zijnde wetgeving inzake privacy-(bescherming) kwam uitvoerig aan de orde.

Er was voor mij gelegenheid om informeel met de representant van het NIK over een aantal zaken van gedachten te wisselen.

*Algemeen Nut Beogende Instanties

R.A.Querido

7. CJO activiteiten

Het Centraal Joods Overleg bestaande uit bestuurders van NIK, Verbond, PIG, FNZ, CIDI, Bij Leven en Welzijn alsmede JMW en de Joodse jongeren- en jeugdorganisaties heeft o.a. een controlerende taak tav verschillende Joodse instituten.

Het Centraal Joods Overleg heeft zich in 2017 gericht op:

- Veiligheid van de Joodse gemeenschap: de bewaking van sjoeldiensten en grote evenementen door de Koninklijke Marechaussee in de rand stad werd gecontinueerd in goed overleg met de minister van Veiligheid en Justitie en de Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
- Het bestrijden van antisemitisme: daartoe werd overleg gevoerd met het ministerie van OCW en diverse andere instanties ter aanpassing van lesprogramma's en cursussen voor het lesgevend personeel. Met de KNVB werd -tot nu toe helaas vruchteloos- overleg gevoerd hoe de beledigende en racistische spreekkoren in stadions kunnen worden voorkomen.
- Herdenken: de Kristall Nachtherdenking in de Portugese synagoge werd door ca 500 personen bijgewoond. De key note spreker was mw Arib, voorzitter van de Tweede Kamer.
- Roofkunst: het CJO heeft geregelde besprekingen met het ministerie van OCW ter afhandeling van een vergoeding op basis van morele aanspraken voor de kunstvoorwerpen die in de jaren 1933-45 van Joden zijn geroofd en die zich momenteel in Nederlandse musea bevinden.
- Het CJO wil naast de voorgaande taken ook een platform zijn waar de verschillende Joodse organisaties met elkaar kunnen werken aan een verbetering van de onderlinge verstandhouding en kunnen overleggen over een grotere vorm van samenwerking op allerlei gebied.

Ron van der Wieken
Voorzitter Centraal Joods Overleg

8. Jong LJG Netzer

Een van de hoogtepunten van het jaar 2017/2018 was de komst van onze nieuwe shaliach: Naomi Lootsteen. Zij komt uit Israël en heeft Netzer fantastisch geholpen het afgelopen jaar. Een absolute hoogpunt was het uitwisselingsprogramma in de zomer van 2017 waarbij een aantal jongeren uit Nederland naar Israël gingen om daar het land en leeftijdsgenoten te leren kennen. Vervolgens kwamen de Israëlische jongeren ook naar Nederland. In februari en april hebben we Netzer weekenden kunnen houden in respectievelijk Amsterdam en Utrecht, waarbij we bij het laatste weekend mee hebben gedaan met het programma van de landelijke Oneg shabbat.

Ook namen wij deel aan een aantal jaarlijks terugkerende bijeenkomsten zoals de nationale Auschwitz herdenking en de Rabin herdenking.

Tot slot hebben wij ook geconcludeerd dat Netzer weer gegroeid is en dat wij nu zelfs de mogelijkheid hebben om een vast lidmaatschap aan te bieden in plaats van een bedrag per activiteit. Hiermee richten wij ons nog meer op een duurzame toekomst!

Jurian den Hartog

9. Landelijke Dialoog Commissie

De landelijke Dialoogcommissie heeft tot doel om de onderlinge informatie-uitwisseling en kruisbestuiving te bevorderen inzake de dialoog tussen de kehillot van het Verbond in Nederland. En om de dialoog met denominaties buiten Verbond-verband aan te gaan.

De commissieleden vormen voor elkaar een klankbord, geven feedback waar nodig aan het Verbondsbestuur, spelen een verbindende en zo nodig een coördinerende rol voor lokale dialoog- activiteiten, maar ontwikkelt geen eigen activiteiten binnen de gemeenten. De Commissie bestond in 2017 uit de volgende leden:

Rob Cassuto (Nijmegen), Simon Cohen (Rotterdam, voorzitter), Rene Dotsch (Amsterdam), Hanneke Gelderblom (Den Haag), Jan Erik Grunveld (Utrecht), Rabbijn Albert Ringer (Rotterdam), Rabbijn Corrie Zeidler (Tilburg) en Rudi Qerido (Vertegenwoordiger/ waarnemer van het Verbond(sbestuur)).

Contacten worden onderhouden met OJEC, OJCM, CJO en IVV. De Commissie is in 2017 vier keer bij elkaar gekomen om onderling uitvoerig op lopende zaken en thema's af te stemmen en om info te delen.

In 2017 zijn de volgende zaken aan de orde gekomen respectievelijk acties ondernomen:

- De functie van de commissie als denktank. In een veilige omgeving met elkaar klankborden over gevoelige materie.
- Het onderhuidse antisemitisme onder Christenen.
- Antizionisme= antisemitisme waaronder een gesprek met de voorzitter van het Verbond.
- De invloed van BDS binnen kerken.
- Signalen uit het land inzake toename joden haat. In september constateerde de commissie dat er sprake leek van een ommekeer en toename van racisme en specifiek joden haat nu duidelijk prominenter dreigde te worden.
- In oktober is een oproep aan de Minister-President voorbereid en in november verstuurd met het verzoek om meer actie te ondernemen tegen de diverse vormen van racisme waaronder ook moslimhaat en specifiek joden haat.

De Commissieleden zien nog steeds graag een uitbreiding van de commissie met jonge leden uit Leeuwarden/ Groningen en Maastricht.

Simon Cohen, voorzitter.

10. Levisson Instituut

voorzitter	Ella Wijnschenk-Oesterman
vice-voorzitter	Juliette Walma van der Molen
penningmeester	Thijs ten Raa
secretaris	David Allick
lid	Leny Herman-ten Cate (namens het Verbond)
Management Team	rabbijn Menno ten Brink (decaan)
	Reinier Munk
	rabbijn Marianne van Praag
	Francine Püttmann (directeur)
coördinatoren Rimon	Matty van Eldik (tot 1 maart 2017)
	Lea Abram (vanaf 1 maart 2017)
	Anne-Maria van Hilst (vanaf 1 maart 2017)

Het Levisson Instituut werd in 2002 opgericht door het Nederlandse Verbond voor Progressief Jodendom, met als hoofddoel het opleiden tot rabbijn en ander leidinggevend

kader voor de gemeenten en organisaties binnen het Verbond. Tot nu toe ontvingen zeven rabbijnen hun semicha.

De financiering van het Levisson Instituut bleef in het verslagjaar zorgwekkend voor de toekomst. De inkomsten zijn de laatste jaren verminderd, maar het netto verlies is in het verslagjaar intussen wel gehalveerd. Wel zijn wij onze trouwe donateurs voor hun steun zeer dankbaar.

De rabbijnenopleiding

De opening van het nieuwe academisch jaar werd gevierd op 15 oktober in het gebouw van LJV Amsterdam. Historica Tirtsah Levie Bernfeld sprak over *Rijk en arm in joods Amsterdam*

De Portugees-joodse gemeenschap en haar zorg om armen in Amsterdams Gouden Eeuw.
Zie ook: www.levisson.nl > Fotos-Video's > Opening Academisch Jaar 2017.

Onze enige rabbijnstudent, Joram Rookmaaker, vordert goed met zijn studie. Naast zijn studie is hij ook assistent-rabbijn bij de LJV Amsterdam en vanaf 1 maart tevens krijgsmachtrabbijn.

De vijfjarige opleiding tot rabbijn is van hetzelfde academisch niveau als opleidingen bij andere (buitenlandse) instituten. De Academische Commissie, bestaande uit vooraanstaande deskundigen op het gebied van joodse studie in Nederland en andere hoog gekwalificeerde personen waaronder drie rabbijnen, is actief betrokken bij de opleiding. De betrokkenheid geldt ook voor de academische docenten. Hun hoofdtaak is doceren aan verschillende universiteiten in Nederland. Een beperkt aantal modules wordt verzorgd door gastdocenten uit het buitenland.

Een kerntaak van ons instituut is het opleiden van rabbijnen. In de nabije toekomst hebben wij dringend behoefte aan een nieuwe groep rabbijnen, omdat een deel van de huidige rabbijnen met pensioen zal gaan. Het blijkt echter zeer moeilijk studenten te vinden die de opleiding tot rabbijn willen volgen.

Nascholing van de voorzangers

De nascholing voor de voorzangers bestond dit verslagjaar uit een studiedag op 3 september, met als thema de Kol Nidree-dienst. Deze dag werd gehouden in het gebouw van LJV Amsterdam, in samenwerking met de 'Projectgroep nieuwe LJV machzor'. De leiding van de dag lag in handen van de chazaniem Gilad Nezer en Bram Lagendijk. Aanleiding voor dit thema was de proefmachzor voor de Kol Nidree-dienst die voor het eerst met Jom Kipoer gebruikt zou gaan worden.

Rimon - Liberaal Joods Landelijk Onderwijs Centrum

Rimon maakte in 2017 een grote verandering door. Per 1 maart vertrok de coördinator Matty van Eldik, die vanaf 2005 Rimon mede heeft opgezet en er leiding aan gaf. Zij werd in deze functie opgevolgd door twee coördinatoren, Lea Abram en Anne-Maria van Hilst, die daarnaast benoemd werden als hoofden Talmoed Tora onderwijs bij LJV Amsterdam. Lea Abram was al enige jaren als medewerker onderwijs betrokken bij Rimon.

In de loop van 2017 werd door de nieuwe coördinatoren een nieuw visiedocument in de vorm van grondslagen en kerndoelen opgesteld. In juni werd daaraan voorafgaand een bijeenkomst gehouden in Utrecht waarbij alle hoofden onderwijs en de bestuursleden

onderwijs van de verschillende gemeenten hun ideeën konden inbrengen. Het document is te lezen op de website van Rimon.

In november werd de nieuwe website van Rimon gelanceerd. Het materiaal van de oude website is overgezet naar de nieuwe en zal verder aangevuld worden. De nieuwe website heeft ook een nieuw adres gekregen: www.rimononderwijs.nl.

De nieuwe landelijke lerarenopleiding voor leerkrachten Talmoed Tora, die in het najaar van 2016 was gestart, is in het voorjaar van 2017 voortgezet met 13 deelnemers uit drie gemeenten.

Rimon organiseerde in 2017 ook weer twee keer een landelijke bijscholing voor de leerkrachten uit alle gemeenten, met aansluitend het halfjaarlijkse overleg met de hoofden Talmoed Tora.

Lezing

Het Levisson Instituut organiseerde op 28 mei een middag over God in het Jodendom in het gebouw van LJG Amsterdam. Rabbijn Albert Ringer en filosoof Yoram Stein gaven hun visie over ‘Wat moet ik met God?’.

Tora-project

Het in 2015 gestarte project om de hele Tora in te zingen op de troep zoals die in de Liberaal Joodse gemeenten in Nederland gebruikelijk is, zal medio 2018 worden afgerond.

Dit project bestaat uit de volledige opnames van alle sidrot en parasjot, overeenkomstig de complete driejarencyclus die bij de Toralezingen op sjabbat door de LJG gehanteerd wordt.

Op de website staan nu Bereesjiet (Genesis), Sjemot (Exodus) en Wajikra (Leviticus). De laatste twee boeken volgen nog. Zie www.levisson.nl > Muziek > Toralezingen voor Sjabbat

Nieuwsbrief

In 2017 zijn vijf nieuwsbrieven verschenen. Verschillende onderwerpen aangaande het Instituut komen aan bod. De nieuwsbrief wordt per mail rondgestuurd. Aanmelden kan via contact@levisson.nl.

Alle nieuwsbrieven zijn ook terug te lezen op: www.levisson.nl > Over ons > Nieuwsbrieven

Sidra van de week

Wekelijks wordt een commentaar op de Sidra van de week (Parasjat hasjavoea) in het Nederlands per e-mail verstuurd aan belangstellenden. Via de website van het Levisson Instituut kan men zich hierop gratis abonneren. Alle commentaren zijn terug te lezen op www.levisson.nl > Archief > Sidra van de week.

Bibliotheek

Ook in 2017 kreeg de bibliotheek boeken aangeboden uit nalatenschappen en van mensen die hun huis aan het opruimen waren. Met zeer grote terughoudendheid worden boeken geaccepteerd, omdat de boeken binnen de bestaande collectie moeten passen en een goede aanvulling dienen te zijn.

De bibliotheek wordt gezamenlijk beheerd door de LJG Amsterdam en het Levisson Instituut.

Zie voor de catalogus: www.levissonbibliotheek.nl en www.ljgbibliotheek.nl.

Verdere informatie

Informatie over onze activiteiten, de personen die bij het Instituut betrokken zijn en andere zaken zoals de muziekbibliotheek, foto's en video's, een commentaar op de sidra van de week, links naar andere leermogelijkheden, een aantal boeiende lezingen enz. kunt u vinden op onze website www.levisson.nl. Hier vindt u tevens alle volledige jaarverslagen met financiële rapportages van de afgelopen jaren.

Francine Püttmann

11. Ojec

Het Overlegorgaan Joden en Christenen (OJEC) kreeg in 2017 een nieuwe dynamiek. Eind 2016 heeft Piet van Midden het voorzitterschap overgenomen van Pieter Goedendorp, die het OJEC jarenlang heeft geleid. Na nog wat wisselingen is er nu een nagenoeg nieuw dagelijks bestuur actief, ondersteund door een professioneler secretariaat. Verheugend is dat meerdere Christelijke kerkgenootschappen interesse tonen om tot OJEC toe te treden. Helaas heeft het Portugees Israëlitisch Kerkgenootschap haar lidmaatschap beëindigd.

Met nieuwe energie wordt vormgegeven aan de religieuze dialoog tussen Joden en Christenen met een duidelijk zichtbare link naar actuele maatschappelijke ontwikkelingen.

Er is een 'reactiecommissie' actief die zo nodig snel naar pers en politiek kan reageren wanneer er maatschappelijk gebeurtenissen zijn die naar onze mening om een reactie vragen. Dit kan zowel positief als negatief zijn. Net zoals de andere commissies van OJEC is ook deze commissie paritair samengesteld. In het kader van de 'reactiecommissie' zoeken wij contact met andere platforms om waar nodig ons signaal te kunnen versterken.

Ook de nieuwe website, die begin 2018 online komt, gaat dit ondersteunen.

De algemene dialoog-activiteiten waren dit jaar beperkt. Naast het bekende Leren & Vieren-weekend dat zoals elk jaar weer veel belangstellenden trok, vond er maar één studiedag plaats. Het is ons voornemen om het aantal activiteiten in 2018 uit te breiden. Ook proberen wij de relatie met de nog bestaande 'leerhuizen' te versterken.

Al met al was 2017 voor OJEC een jaar met veel verandering. Wij hopen dat al deze nieuwe energie in 2018 nog meer zichtbaar wordt. Interesse? Kijk op www.ojec.org

Elja Schwarz,
Penningmeester OJEC en vertegenwoordiger van het Verbond

12. Sja'ar

In 2017 heeft Sja'ar twee nieuwe boeken gepubliceerd, meegewerkt aan de totstandkoming van de machzor voor de Hoge Feestdagen en die voor de Pelgrimsfeesten, en haar aanbod op de website uitgebreid met boeken en een CD die niet in eigen beheer zijn uitgegeven.

In 2017 kwamen de volgende nieuwe boeken uit:

- Machzor voor de Hoge Feestdagen, gedeelte voor Kol Nidrei
- Machzor voor de Sjalosj Regaliem en Simcha Tora

Verder zijn in 2017 in herdruk verschenen:

- Fields: een Toracommentaar voor onze tijd deel 1
- Mijn eerste Gebeden en Berachot

Machzor Sjalosj Regaliem

Met veel genoegen heeft Sja'ar meegewerkt aan de totstandkoming, uitgave en distributie van de door Bram Lagendijk onder redactie van de rabbijnen Albert Ringer en Corrie Zeidler samengestelde machzor voor de Sjalosj Regaliem (Pelgrimsfeesten). Dit boek, waar grote behoefte aan bestond, is in eerste instantie in een laag geprijsde, tijdelijke versie uitgebracht. Na verschijning van de machzor voor de Hoge Feestdagen is het de bedoeling een overeenkomstig vormgegeven, definitieve versie van de machzor voor de Pelgrimsfeesten uit te brengen, waarin ook correcties worden meegenomen.

Machzor Hoge Feestdagen

Het bestuur van Sja'ar heeft gedurende het verslagjaar in- en extern veel tijd besteed aan overleg over de nieuwe machzor. Ook werd in totaal € 25.000 van het vermogen van Sja'ar aan de proefmachzor besteed. Daarmee heeft Sja'ar haar financiële toezegging voor de machzor ingevuld.

De totstandkoming van de machzor voor de Kol Nidrei-dienst vormt een belangrijke mijlpaal in het project, waarvoor grote inspanningen door de redactiecommissie en de projectleider zijn geleverd. Het bestuur van Sja'ar is alle betrokkenen daarvoor zeer erkentelijk.

Niet alleen hebben circa 1.500 leden deze uitgave gedurende de dienst gebruikt, ook maakt deze publicatie het mogelijk om de fondswerving met een tastbaar boek op te pakken.

In het najaar van 2017 ontstond een verschil van inzicht tussen het bestuur van Sja'ar en de projectleider over de scheiding van inhoudelijke en budgetverantwoordelijkheden. Dat resulteerde in de formulering door Sja'ar van eisen op financieel organisatorisch gebied om de kans op grote financiële risico's en daarmee ook het mislukken van het totale project te mitigeren. Helaas bleek de projectleider niet met deze nieuwe werkverdeling te kunnen instemmen, waarna deze zijn werkzaamheden beëindigde.

Het bestuur van Sja'ar spreekt de uitdrukkelijke wens uit dat het machzor project in 2018 weer voortvarend zal worden opgepakt en uitmondt in een publicatie die vele jaren de leden tot vreugdevol en inspirerend gebruik zal dienen.

Samenstelling bestuur

Matty van Eldik, die sinds de oprichting van Sja'ar een buitengewoon belangrijke rol heeft gespeeld binnen de Stichting, zowel bestuurlijk als en vooral bij de totstandkoming van veel uitgaven, heeft in 2017 te kennen gegeven haar bestuurlijke taken te willen overdragen. Daartoe is een profielschets van een opvolger opgesteld. Zowel het verstevigen van de band met Talmoed Tora als de inbreng van moderne ideeën op het gebied van kennisoverdracht namen daarin een belangrijke plaats in. De zoektocht naar een opvolger heeft geresulteerd in een geschikte en zeer enthousiaste kandidaat, die in mei 2018 door het bestuur van het Verbond formeel moet worden benoemd.

Philip Menco, voorzitter

13. Stichting Levend Joods Geloof

Joods Nu

In 2017 zijn 3 nummers verschenen. Als gevolg van het aftreden van de hoofdredacteur verschenen er in 2016 geen nummers van het blad. In 2017 bleek een herstart mogelijk door het aantreden van Hester Otter als nieuwe hoofdredacteur. We zijn zeer verheugd dat Hester hiertoe bereid bleek. De nummers ontvingen een positief onthaal. De continuïteit van het blad lijkt door deze ontwikkeling verzekerd.

Het bestuur bestond in 2017 uit: Ron van der Wieken, voorzitter; Fred Salomon, secretaris; Yvonne Walvisch, penningmeester en Corinne van Barneveld en Liane van Dantzig, leden.

Namens de stichting Levend Joods Geloof,
Fred Salomon

14. Bijzondere gebeurtenissen in 2017 waren o.a.

College van Rabbijnen: op 9 februari 2017 vond het jaarlijkse overleg tussen het CvR en het DB van het NVPJ plaats. Het is prettig om één maal per jaar een podium te hebben waarop diepgaand met elkaar van gedachten gewisseld kan worden.

10 juni 2017: vond de jaarlijkse Oneg Sjabath/Verbondsdag plaats in de sjoel van Rotterdam. Na een keuze uit 2 sjoeldiensten kon men deelnemen aan een voortreffelijk georganiseerd interessant en gevarieerd programma. Een zeer geslaagde dag met een grote opkomst.

Joman: In 2017/2018 is er geen Joman verschenen in verband met forse verliezen. Gelukkig kan er een doorstart gemaakt worden, in het najaar van 2018 zal er weer een Joman verschijnen.

Levisson: in november 2017 vond het jaarlijkse overleg met de Stichting Levisson plaats.

Krijgsmacht rabbinaat: per 1 maart is rabbijn Albert Ringer met pensioen gegaan en per deze datum heeft Joram Rookmaaker rabbijn Albert Ringer opgevolgd als krijgsmacht rabbijn.

Website/Nieuwsbrief:

Het Verbond coördineert de websites van de kehillot, het Verbond zelf en Arza. Deze websites zijn in 1 pakket ondergebracht en wordt extern 'gehost'. In 2017 is de hosting via het bedrijf Nxta gestopt en is deze overgegaan naar Be Web. Met deze overgang is ook een aantal verbeteringen doorgevoerd, te weten: het laten uitvoeren van regelmatige software-updates (het dichten van mogelijke beveiligingslekken), het installeren van een SSL-beveiligingscertificaat (<https://> i.p.v. <http://>) en is voorzien dat de websites beter leesbaar worden op kleine apparaten (tablet, smartphone: 'responsive maken'). Voor de nabije toekomst (rond 2020/2021) valt te verwachten dat de website moet worden vervangen, vanwege technische veroudering.

Tot eind 2017 valt het website-beheer direct onder het Verbond. Met ingang van 1-1-2018 is dit overgegaan naar de Stichting Levend Joods Geloof, die vanaf die datum al onze communicatiemiddelen beheert (op dit moment: uitgave Joods Nu, website, nieuwsbrief en Joman). Zie ook het aparte verslag van de Stichting LJG.

Ook heeft er vanuit het Verbond een personele wisseling plaatsgevonden: de webmaster Tanja Verstelle heeft deze (in 2016/2017 veel tijd kostende) taak neergelegd. Het Verbond bedankt Tanja voor haar grote inzet. Gelukkig is een opvolger gevonden: Hester Stein-Otter, tevens de hoofdredacteur van Joods Nu.

De maandelijkse Nieuwsbrief wordt verzorgd door Frank Cohn en Bram Lagendijk.
(Liane van Dantzig)

Financiële Controle Commissie: In 2017 vormde Rolf Kat samen met Deborah Günzburger de FCC van het NVPJ. Per 2018 wordt Deborah Günzburger opgevolgd door Paul Smid (penningmeester LJG Utrecht)

JMW: In de Gemeenschapsraad hebben in 2017 namens het NVPJ zitting Rudi Querido (vice voorzitter), Hadassah Conen, Simon Cohen en Leonie Cramwinckel. Hadassah Conen in halverwege 2017 opgevolgd door Fred Salomon.

15. Berichten uit de kehillot

LJG Amsterdam

Ons gebouw is zonder enige overdrijving uitgegroeid tot het Joodse culturele centrum van Amsterdam e.o. Naast de reguliere religieuze activiteiten vinden er in toenemende mate activiteiten plaats van niet-religieuze aard. Ze zijn haast te veel om op te sommen. Er vinden politieke debatten plaats, er zijn boekpresentaties – zo was Arnon Grunberg onze gast – er zijn muziekkuitvoeringen – denk aan het jaarlijks korenfestival waaraan ons eigen voortreffelijke koor Sjier Chadasj deelneemt – elke drie maanden is er een nieuwe expositie van beeldende kunst, telkens van hoog niveau, en er zijn veel sociale activiteiten. Ik noem café Europa dat per twee maanden plaatsvindt, vooral ten behoeve van de iets minder jonge leden, en de maandelijkse oneg sjabbat maaltijden waaraan 150 of meer personen deelnemen. Ook zijn er activiteiten op educatief terrein. Er is onderwijs aan onze kinderen - ook dit jaar volgden meer dan 120 kinderen Talmoed Tora onderwijs – en er worden programma's ontwikkeld door ons Joodse studiecentrum waarvan de jaarlijkse reis naar het buitenland het hoogtepunt vormt.

Al deze activiteiten zijn mogelijk dank zij de onvolprezen inzet van onze medewerkers en de tientallen vrijwilligers. We prijzen ons gelukkig met onze rabbijn, onze rabbinale medewerker en hun ondersteuning, onze chazzaniem, de sjammasj, onze directeur en haar staf, de hoofden onderwijs en hun medewerkers en het huishoudelijk personeel. Maar evenzeer met de tomeloze inzet van de vrijwilligers zonder wier inzet en deskundigheid dit allemaal niet op deze manier mogelijk is.

Ons centrum is gevestigd in een gebouw dat er sinds 2010 staat en dat de Gouden AAP (Amsterdamse architectuur Prijs) heeft gewonnen. Al met al reden met voldoening terug te kijken op 2017 en alle vertrouwen te hebben in de toekomst.

Fred Salomon, voorzitter

LJG Den Haag

Het bestuur van de LJG Den Haag kijkt met tevredenheid terug op 2017: weer een stabiel jaar met vele culturele activiteiten en een licht groeiend ledenaantal.

De rode draad in het verslagjaar was communicatie en contact waarbij veel aandacht uitging naar het onderhouden en verbeteren van het contact met huidige en toekomstige leden. Het bestuur streeft naar een nog transparantere werkwijze door middel van een

vragenuurtje en een maandelijks rubriek in ons weekbericht, die beurtelings door de leden van het bestuur wordt verzorgd. Daarnaast is het streven voor elke leeftijdsgroep passende activiteiten aan te bieden. Genoemd kunnen hierbij worden een “escape room” event voor de post Bar/Bat-Mitzwa-groep, de Bagels en Baby’s ochtend voor jonge ouders, een Bar-Mitzwa-reünie, een “bring-a-friend”-avond en de deelname aan de “Feel at home in The Hague Fair”. Bijzonder goed ontvangen werd ook de welkomstdoos voor nieuwe leden. Veel aandacht ging uit naar de zorg voor zieke leden. Zij werden regelmatig bezocht en ontvingen persoonlijke kaarten en attenties ter gelegenheid van feestdagen. Het aanbieden van een life stream van de diensten voor leden, die als gevolg van ziekte niet aanwezig kunnen zijn, heeft tot vele positieve reacties geleid.

Als kehilla hebben wij met elkaar invulling gegeven aan de diensten en feestdagen, met elkaar de simches van bné mitswa en choepot beleefd en helaas ook lewajot uitgevoerd. In een overvolle sjoel werden de hoge feestdagen gevierd en op Toe Bisjwat hebben we onze jaarlijkse traditie voortgezet om de nieuwe leden welkom te heten en de vrijwilligers van het jaar in het zonnetje te zetten. Wij kunnen bouwen op een enthousiaste groep vrijwilligers, die mee helpt de wekelijkse en bijzondere activiteiten vorm en inhoud te geven, zorg draagt voor mede-leden en culturele activiteiten organiseert. Het in stand houden en verbeteren van hachnasat orchiem is een aandachtspunt voor de komende jaren.

Bijzonder blij zijn wij met de goed georganiseerde en goedbezochte Joodse lessen. De groep leerkrachten kon worden uitgebreid en in overleg met en tot grote tevredenheid van de ouders werden de lessen verplaatst naar de zondagochtend.

Eveneens zeer succesvol zijn de rondleidingen, die aan scholieren worden gegeven in onze sjoel. Hierbij maken scholieren kennis met het Jodendom en krijgen zij de gelegenheid om met elkaar in gesprek en dialoog te gaan. Jaarlijks ontvangen wij duizenden leerlingen uit de regio groot Den Haag. Daarnaast vinden regelmatig rondleidingen plaats voor vertegenwoordigers van de overheid en het bedrijfsleven bij verhuur van onze Glazen Zaal.

De voorbereidingen van de viering van het 300 jarig bestaan van de Haagse Snoge in 2026 met o.a. met de plannen voor een project “geschiedschrijving” werden voortgezet.

Namens het bestuur van de LJG Den Haag
Christel Kuhlmann, secretaris

LJG Flevoland

Per 25 april 2018 is de LJG Flevoland opgeheven.

LJG Gelderland

Periode 1 mei 2017 tot 25 april 2018

De LJG Gelderland is een bloeiende, groeiende gemeente.

Momenteel bestaat de gemeente uit ongeveer 80 gezinseenheden. We prijzen ons gelukkig met een behoorlijk aantal kinderen (12 tot 14), dat de lessen volgt. De kinderen gaan zich uiteindelijk ook voorbereiden op Bar –of Batmitswah.

Dit jaar hebben al drie meisjes hun Bat Mitswah gedaan.

De Sjabat ochtenddiensten vinden één keer per veertien dagen plaats en worden gemiddeld bezocht door 60-65 leden en belangstellenden. De diensten worden geleid door Mischa Schrijver, onze officiële Baäl Tefillah en Petra Katzenstein, onze vaste chazaniet. Bij bijzondere vragen wordt Rabbijn Corrie Zeidler geconsulteerd.

Het bestuur bestaat inmiddels uit 5 leden (voorheen 7). Er wordt gekeken naar een bestuursvorm die beter past in deze tijd en waar jongeren een bijdrage kunnen leveren, die past bij hun eigen levensstijl, wensen en ook bij hun verplichtingen elders. In brainstorm bijeenkomsten werd met de gehele kille gekeken naar mogelijkheden en suggesties, die door het huidige bestuur in samenwerking met de verschillende commissies vorm gegeven kunnen worden.

Er wordt een actief beleid gevoerd ten aanzien van interreligieuze ontmoetingen met andere kerkgenootschappen.

Jaarlijks vindt de herdenking op de Airborne begraafplaats in Oosterbeek plaats.

Het bestuur van de LJG werkt nauw samen met de Stichting De Dierense Sjoel, die eigenaar is van het gebouw en de verantwoordelijkheid heeft over het beheer. De LJG huurt het gebouw. In de Sjoel vinden naast de diensten en de viering van feestdagen door de LJG ook culturele activiteiten plaats.

Lena Herman- ten Cate, voorzitter

PJG Noord- Nederland

Een van de belangrijkste gebeurtenissen in onze kehille is het samengaan van de LJG Friesland en de PJG Noord-Nederland. De Torah-rol zal in het komende jaar feestelijk worden ontvangen in de synagoge van Zuidlaren. De voormalige voorzitter van de LJG Friesland is tijdens de Algemene ledenvergadering als nieuw bestuurlid van de PJG Noord-Nederland gekozen.

Onze Erev Sjabbat en Sjabbatochtendiensten worden goed bezocht. Het zelfde geldt voor de diensten en bijeenkomsten rond Feestdagen. De Hoge Feestdagen zijn dit jaar inspirerend geleid door de rabbijnen Tamarah Benima en Kine Sittig en de chazaniet Eva Mogendorff en Tanja Nab. Voor de Kol Nidre-dienst is de nieuwe Machzor gebruikt. De gezellige maaltijden na afloop van de diensten leveren een belangrijke bijdrage aan de onderlinge verbondenheid in de kehille.

Naast de driewekelijkse diensten vinden een aantal andere gezamenlijke bijeenkomsten plaats zoals een zomer- en winter Havdala bijeenkomst of een 'Tisch' / lunch. Deze worden bij een van de leden thuis georganiseerd. We hebben een enthousiaste, actieve leesclub die regelmatig bijeenkomt. N.a.v. de besproken boeken wordt steeds vaker over de persoonlijke ervaring(en) gesproken.

Zonder uitzondering kunnen we vaststellen dat iedereen blij is met de mooi verzorgde papieren uitgave 'Joods Nu'. In het decembernummer heeft een artikel gestaan, waarin u meer heeft kunnen lezen over hoe de kleine Kehille in het Noorden 'draait'.

Louise Philipse Aafjes, 04.05.2018, Oosterwijkwerd.

LJG Rotterdam

Geen bericht ontvangen.

LJG Twente

2017 was eigenlijk een jaar zoals zo vele, maar wel met fijne momenten om aan terug te denken. We hielden onze tweewekelijkse diensten in onze mooie en sfeervolle sjoel van Haaksbergen, en hebben de veelheid aan feestdagen ook kunnen vieren. Van Toe

Bisjewat, via Poeriem, de jaarlijks terugkerende Pesachseider, die we traditiegetrouw houden in de ruime voormalige sjoel van Lochem, Sjawoet, Negen Av, Rosj haSjana en Jom Kipoer, Soekot en Simchat Thora tot aan Chanoeka. Heel bijzonder was het sjoelconcert van het Trio Nikitov op een zonnige februarimiddag. En natuurlijk onze jaarlijkse Kristallnachtherdenking op 9 november, dit jaar met het indrukwekkende 'Het Gebeurde' van Thea Rijsewijk, een vertelling van Marga Minco's boek 'Het Bittere Kruid.'

Behalve een veelheid aan diensten hebben we ook vele leermomenten voor onze leden. Zo bestaat er een vast leerhuis in de sjoel, en komen leden ook bij elkaar op enkele dagdelen of na een dienst om ons samen te verrijken op Joods gebied. Onze jaarlijkse zomerse Ruurlodag, bij leden thuis in Ruurlo, stond dit jaar in het teken van muziek, met als middelpunt van de dag Alex Jacobowitsch met zijn marimbaphoon. Naast muziek is de gezelligheid en het eten ook belangrijk op die dag. Onze kinderen krijgen les in een thuissituatie, waar zij het jaar door veel leren over onze kalender, over joods leven thuis en over de sjoeldienst. Omdat de groep maar klein is krijgen de kinderen op maat les. 2017 was ook het jaar dat we onze sjoel weer een grondige buitenschilderbeurt hebben kunnen laten geven. Het gebouw uit 1828 vergt eigenlijk continu onderhoud. Plannen zijn weer in de maak voor een grondige binnenbeurt. De sjoel is eigendom van de Stg.

Synagoge Haaksbergen, die trouw voor het onderhoud zorgt.

In de zomer werd onze voorzitter Bert Oude Engberink, met name voor zijn grote inzet voor het Joodse leven in de regio, verrast met een koninklijke onderscheiding tijdens een feestelijke dienst wegens hun 25-jarige relatiefest met zijn partner Daan Daniëls.

Als LJJG staan we niet alleen in de wereld. Met de overige levensbeschouwelijke organisaties in Haaksbergen en Enschede hebben we goede contacten. Het Haaksbergse gemeentehuis is onze meest naaste buur, en zeker ook goede vriend. Als kehilla kennen we een vrij vast ledental en bespeuren we de laatste jaren een lichte groei. We hopen die trend te kunnen vasthouden.

Wil Hein, secretaris

2018

LJJG Utrecht

Het ledental van de LJJG Utrecht is in het jaar 2017 exact gelijk gebleven, maar natuurlijk was er wel wat verloop. Helaas zijn in 2017 drie van onze leden de LJJG Utrecht ontvallen. Er was sprake van drie opzeggingen. Daarnaast konden wij zes nieuwe leden verwelkomen. Op 31 december 2017 telde onze kehilla derhalve nog steeds 85 leden verdeeld over 74 gezinseenheden. Het aantal adspirantleden van de LJJG Utrecht in 2017 bedroeg drie.

In 2017 werden drie sfeervolle bné mitswa gevierd onder leiding van Mischa Schrijver.

In grote lijnen werd het schema van sjoeldiensten gehandhaafd. Eens in de twee weken is er een dienst: eenmaal op vrijdagavond en eenmaal op de sjabbat morgen. En natuurlijk zijn er diensten op alle jamiem toviem.

Sinds het najaar van 2017 is de LJJG Utrecht met instemming van de Algemene Ledenvergadering een proefperiode van één jaar aangegaan met rabbijn James Baaden uit Londen. Na een jaar zal evaluatie plaatsvinden.

Met Chanoeka vierde de LJJG Utrecht het 25-jarig jubileum met een heerlijk buffet en een cadeautje voor de leden.

De LJJG Utrecht onderhoudt contacten met besturen van diverse moskeeën en neemt deel aan diverse interreligieuze ontmoetingen.

De contacten met de burgemeester en politie van Utrecht op het gebied van veiligheid zijn direct en goed.

Hiernaast is een aantal leden actief om diverse activiteiten te organiseren.

- Ook in het voorbije jaar wisten diverse scholen de LJG Utrecht te vinden voor deelname aan het project 'Leer je burens kennen'.
- Gemeentelid Anat Keysar heeft een reeks van 20 lessen Ivriet gegeven op de zondagochtenden.
- Onder leiding van Tiny Middleton en Tamar Walma van der Molen vonden twee cursussen plaats.
- De culturele commissie organiseerde een scala aan activiteiten, zoals een mode-event met high tea, excursie naar de expositie van Diklah Zohar in het gebouw van de Tweede Kamer, lezing over Charlotte Salomon, diverse lezingen en filmavonden
- De Talmoed Tora lessen werden 2x in de maand verzorgd door Gaby Schrijver met de assistentie van Kai Bolwijn.

Mei 2018

Ellen Schrijver-Stokvis, secretaris NVPJ